

Miroslav Luštek

Kronološki pregled dogodkov v Ljubljani v letu 1941

Kronološki pregled dogodkov v Ljubljani v letu 1941 je bil sestavljen z namenom, da se omogoči vsem tistim, ki proučujejo zgodovino Ljubljane v času okupacije, vsaj nekaj podatkov.

Našega arhiva za Ljubljano ni mnogo. Je pa zato mnogo italijanskega arhiva. To je arhiv XI. armadnega zbora, visokega komisarja, vojaških in civilnih karabinerjev, fašistične stranke in ljubljanske kvesture ter obsežni material sodnih procesov italijanskega vojaškega sodišča proti ljubljanskim aktivistom, ki hrani marsikak dragocen podatek. Le-ta je širši množici ljudi, ki žele proučevati NOB Ljubljane — tu mislim predvsem nekdanje ljubljanske aktiviste, ki za ZB pišejo kronike — nedostopen zaradi nepoznavanja italijanščine. Dobro bi bilo, da bi Muzej NO prevedel vsaj najbolj važne dokumente, kakor to dela Vojno istoriski institut v Beogradu. Toda glede na nizka proračunska sredstva, ki dovoljujejo le maloštevilni arhivski kader, je to zdaj nemogoče.

Podatke za kronologijo sem črpal že iz zgoraj omenjenega italijanskega arhiva in iz Zbornika dokumentov in podatkov o narodnoosvobodilni vojni jugoslovanskih narodov, del VI, knjiga 1, borbe v Sloveniji 1941 (Beograd 1952), iz ponatisa Slovenskega poročevalca iz leta 1938 in 1941 (Ljubljana 1951), iz neobjavljene razprave dr. Iva Juvančiča »Cilji in metode italijanskega okupatorja« in Frančka Sajeta »Belogardizem« (Ljubljana 1951).

Marec:

25. Pristop Jugoslavije k trojnemu paktu.

Študentska mladina prične demonstrirati zaradi pristopa Jugoslavije k trojnemu paktu. Pridružijo se ji tudi drugi Ljubljanci. Demonstracije trajajo vse do izbruha vojne.

26. Policija zastraži zaradi demonstracij na predlog rektorja dr. M. Slaviča univerzo, vendar se demonstracije nadaljujejo in stopnjujejo.

27. Padec Cvetkovič-Mačkove vlade, ki je podpisala pristop k trojnemu paktu. Centralni komite KPS izda letak, v katerem zahteva ljudsko vlado in sklenitev pakta o vzajemni pomoči z ZSSR.

29. Kraljeva banska uprava izda razglas, v katerem prepoveduje »vsako nadaljnje zbiranje in manifestacije po ulicah in trgih«.

April:

3. Studentje ljubljanske univerze izdajo letak »Za neodvisnost«, v katerem pozivajo študentsko mladino, da se glede na mednarodni položaj zedini, da v interesu neodvisnosti Jugoslavije poveže vse svoje sile v borbi proti kapitulaciji in da bo v prvih vrstah branila svobodo in neodvisnost domovine.

Centralni komite KPS izda letak z naslovom »Delavci, kmetje, meščani, vojaki, podoficirji! Vsi, ki vam je pri srcu svoboda in neodvisnost slovenskega naroda«. V njem opredeli vlogo komunistov v borbi za svobodo in neodvisnost slovenskega naroda ter zahteva, da se mora »zapreti in postaviti pred sodišče agente pete kolone, protiljudske elemente Natlačenovega kova (Kulovca, Kreka, Adlešiča itd.), ki so s svojimi protiljudskimi ukrepi in nasiljem slabili in še slabe odporno moč naroda in države, kakor tudi višje rablje, ki so po policijskih glavnjačah mrcvarili politične aretirance, očistiti ves državni in vojni aparat kapitulantskih elementov in tujih plačancev«.

6. Napad sil osi na Jugoslavijo:

Komunistična partija organizira prostovoljce in javno poziva s posebnim letakom slovenski narod k obrambi domovine pred fašističnimi napadalci. V prostovoljce gre ves okrožni komite KPS za Ljubljano. Posle sekretarja okrožnega komiteja prevzame Zdenka Kidrič.

Ban dr. Marko Natlačen skliče posvet zastopnikov slovenskih meščanskih strank SLS, JNS, NRS, SSJ in SDS ter jim predlaga ustanovitev Narodnega sveta. Za predsednika je bil izvoljen dr. Marko Natlačen, predstavnik SLS, kot najmočnejše slovenske politične stranke.

Ko je CK KPS zvedel za ustanovitev Narodnega sveta, je zahteval, da sprejme Narodni svet med svoje člane tudi predstavnika Komunistične partije. Narodni svet je to ponudbo odklonil.

7. CK KPS je poslal h generalu Lavadinoviću, komandantu dravske divizijske oblasti Borisa Kidriča in Aleša Beblerja, ki sta mu ponudila pomoč Partije pri obrambi domovine.

10. Narodni svet izda proglas, s katerim prevzmeta ban in Narodni svet vrhovno oblast v Sloveniji ter pozivata prebivalstvo k redu in miru.

11. Narodni svet ustanovi »Slovensko legijo«, ki naj bi bila pomožna formacija Narodnega sveta.

Italijani vkorakajo v Ljubljano. Pred cerkvijo na Viču se jim pokloni ljubljanski župan dr. Adlešič, nato pa se zberejo okrog magistrata »in razvijejo trobojnico na gradu, ki obvladuje mesto«.

Sestanek CK KPS v gozdu v bližini Trebnjega. Tu so člani CK KPS, ki so se po razglasitvi Neodvisne države Hrvatske vračali kot prostovoljci domov, imeli kratko sejo, na kateri so osvojili štiri važne sklepe:

1. da se mora začeti takoj z zbiranjem orožja, ki ga je razpadajoča vojska puščala na cesti,
2. da je treba takoj pristopiti k razkrinkavanju politikov in generalov, ki so izdali domovino,
3. vsi člani CK se morajo takoj vrniti na svoja mesta ter opravljati politično akcijo proti okupatorju,
4. vsi kompromitirani člani morajo takoj v ilegalo.

Italijanski komandant Ljubljane, divizijski general Federico Romero obiše bana dr. M. Natlačena.

12. Člani narodnega sveta dr. Marko Natlačen, Ivan Pucelj in dr. Andrej Gosar se razgovarjajo v Celju z nemškimi generalom Lautzem »o usodi slovenske dežele«. Narodni svet izda odlok o oddaji orožja, ki ga je odmetavala razpadajoča jugoslovanska vojska.

Italijanski komandant Ljubljane, divizijski general Federico Romero izda proglas o zasedbi »mesta Ljubljane z vso vojaško in civilno oblastjo«. Odreja oddajo orožja in predpiše policijsko uro.

13. Ban dr. Marko Natlačen in ljubljanski župan dr. Jure Adlešič obiščeta na italijanskem poveljstvu predstavnika fašistične civilne oblasti Emilia Graziolija.
Komanda II. italijanskega armadnega zbora prepoveduje vse organizacije in združenja, ki imajo politični ali iredentistični značaj.
14. Grazioli vrne obisk banu dr. Natlačenu. Natlačen predlaga Grazioliju, da bi Narodni svet opravljal civilno oblast na slovenskem ozemlju, zasedenem po italijanskih četah, italijansko vojaško oblast pa naj bi podpirala Slovenska legija.
15. Komandant XI. armadnega zbora general Mario Robotti izda odlok o takojšnji izročitvi orožja in municije.
17. Zadnja seja Narodnega sveta.
18. Civilni komisar Grazioli prevzame civilno oblast ter se zahvali Natlačenu in po njem Narodnemu svetu za sodelovanje z italijanskimi oblastmi v prvih dneh zasedbe.
20. Ljubljanski škof dr. Rožman obišče v spremstvu prelata Nadraha in stolnega dekana dr. Kimovca civilnega komisarja Graziolija.
21. Civilni komisar Grazioli obišče škofa dr. Rožmana.
22. Na Dunaju si Nemci in Italijani razdelijo slovensko ozemlje. Nemci so Italijane postavili pred določeno dejstvo in italijanskemu zunanjemu ministru Cianu niso dovolili nobenih pripomb. Kasneje se je borba za slovensko zemljo med Italijani in Nemci nadaljevala ter se končala tako, da so Nemci zasedli del Gorenjske, ki bi moral po dunajskem sporazumu pripasti Italiji, Italijanom pa so prepustili nekaj krajev na Dolenjskem.
Armadni general Mario Robotti izda ponovni razglas o oddaji orožja, municije in drugega vojaškega materiala.
24. Ukaz poveljnika II. armade generala Ambrosia, da so na okupiranem ozemlju dovoljene le italijanske zastave. »Pošiljka zastav je na poti in se bo razdelila brezplačno.«
27. Ustanovitev Protiimperialistične fronte na Večni poti 3, na stanovanju Josipa Vidmarja. Ustanovitvenemu sestanku so prisostvovali: Boris Kidrič, dr. Aleš Bebler in Boris Zihlerl kot zastopniki KPS, Tone Fajfar kot zastopnik krščanskih socialistov, Jože Rus kot zastopnik demokratičnega krila Sokolov in Jože Vidmar, dr. Fran Šturm, dr. Ferdo Kozak kot zastopnik slovenskih kulturnih delavcev.
29. Kvestor italijanske policije dr. Messana izda nalog za aretacijo 32 komunistov: 1. Edvard Kardelj, 2. Pepca Kardelj, roj. Maček, 3. Franc Leskošek, 4. Anton Tomšič, 5. Vida Tomšič, roj. Bernot, 6. Fedor Kovačič, 7. Darinka Kovačič, roj. Švent, 8. Oskar Kovačič, 9. Leon Kovačič, 10. Boris Kraigher, 11. Sergej Kraigher, 12. Anton Žerjal, 13. Miroslav Košir, 14. Anton Dolinšek, 15. Marija Draksler, 16. Angela Očepek, 17. Milan Apih, 18. Konstantin Nahtigal, 19. Miroslav Bagar, 20. Velimir Namorš, 21. Dušan Bravničar, 22. Stanislav Bajuk, 23. Viktor Stopar, 24. Maks Stermecki, 25. Evgenij Ravnihar, 26. Vladimir Krivic, 27. Ivan Kreft, 28. Vesna Stranič, 29. Rudolf Höhn, 30. Boris Kidrič, 31. Leon Novak, 32. dr. Aleksander Bebler.
Razglas civilnega komisarja Emilia Graziolija o postavitvi »Narodne banke Jugoslavije«, »Priviligirane agrarne banke«, »Agencije Avale« in »Splošne zavarovalne družbe Jugoslavije« ter vrste drugih gospodarskih ustanov pod sekvester.
30. Razglas o dvojezičnem besedilu na vseh javnih in zasebnih uradih, v javnih obratih, v trgovinah in v vseh občinstvu pristopnih javnih lokalih.

Dr. Natlačen obišče civilnega komisarja Graziolija. Le-ta mu sporoči, da bo Mussolini italijanski del Slovenije s posebnim statutom priključil Italiji ter s tem končal propagando, ki jo vodijo Nemci v Ljubljani in v okolici, ki razburja slovenske prebivalce. Istočasno je Grazioli pojasnil Natlačenu, da bi bilo dobro, če pripravi stvar tako, da bi zastopniki slovenskega naroda zaprosili za ta dekret. Se isti dan je 26 »predstavnikov slovenskega naroda« to misel sprejelo ter podpisalo prošnjo za priključitev »Ljubljanske pokrajine« k Italiji.

Naredba poveljstva II. armade, da je treba komunistično dejavnost aktivno zasledovati, vodilne komuniste je treba takoj identificirati in strogo nadzirati ter ob prvih pojavih dejavnosti izvršiti aretacijo.

Fašistični »kulturonosci« so zaprli slovenske kulturne delavce dr. Frana Zwittera, dr. Franceta Mesesnela, dr. Antona Slodnjaka.

Konec aprila izda CK KPS letak z naslovom »Slovenskemu narodu! Vojaki, podoficirji in oficirji, nemške, italijanske in madžarske okupacijske armade!« Sestavila sta ga Boris Kidrič in Tone Tomšič. Letak je bil preveden v nemščino, italijanščino in madžarščino.

M a j :

2. Razglas civilnega komisarja Graziolija o uvedbi cenzure časnikov, revij in drugega tiska.
3. Opoldne se je zbralo pri civilnem komisarju Grazioliju 26 »predstavnikov slovenskega naroda«, katerim je Grazioli prebral odlok o priključitvi »Ljubljanske province« k Italiji.

Ob priključitvi slovenskega zasedenega ozemlja Italiji je poslal ljubljanski škof Rožman Mussoliniju naslednjo vdanostno brzojavko:

»Duce!

Zvedeli smo z velikim veseljem, da je slovensko zasedeno ozemlje po Italijanski Vojski vključeno v Italijansko Kraljestvo. Prosim Vas, da sprejmete najglobljo zahvalo v imenu vse duhovščine škofije tega ozemlja zaradi širokogrudne in skrbne ureditve, ki ste jo ponudili slovenskemu prebivalstvu.

Sprejmite tudi, Duce, izraze naše brezpogojne vdanosti. Hkrati prosim, naj božji blagoslov pride na Vaše delo, nad ves veliki Italijanski narod ter na slovensko ljudstvo, ki bo pod okriljem Rimskega Imperija lahko živelo in se razvijalo.«

Podobno vdanostno izjavo je poslalo Mussoliniju tudi 26 »predstavnikov slovenskega naroda«.

Župan mesta Ljubljane dr. Jure Adlešič obišče poveljnika XI. armadnega zbora generala Maria Robottija ter ga pozdravi v imenu mesta in prebivalstva.

Civilni komisar Grazioli je imenovan za Visokega komisarja Ljubljanske pokrajine.

5. Visokega komisarja Graziolija in poveljnika XI. armadnega zbora generala Robottija obišče 105 slovenskih županov, ki v »imenu slovenskega ljudstva izrazijo Duceju hvaležnost za ustanovitev Ljubljanske pokrajine ter želijo lojalnega in vnetega sodelovanja«.
10. Okoli 10. izide prva številka Slovenskega poročevalca. V podnaslovu je navedeno drugo leto izhajanja, ker sta dve številki Slovenskega poročevalca izšli v letu 1938. Italijanske oblasti odrede izpust vseh onih komunistov, ki so bili aretirani 29. aprila 1941.
15. Izdan nalog za zablembo inventarja organizacije Sokol.
27. Mussolini je imenoval sosvet za Ljubljansko pokrajino. Člani sosveta so: dr. Marko Natlačen, Ivan Pucelj, dr. Matija Slavič, Franc Heinrichar, dr. Ivan Slokar, Karel

Kavka, ing. Milko Pirkmayer, dr. Jože Lavrič, Albin Smerkolj, dr. Jože Basaj, Lojze Sitar, dr. Vladimir Valenčič, Rudolf Krušec in Karel Rogina.

Junij:

1. in 2. V Ivančičevi vili v Mencingerjevi ulici je bila širša partijska konferenca, katere se je udeležilo okoli 30 partijskih funkcionarjev iz vseh okrožij. Referata sta imela tovariša Edvard Kardelj in Miha Marinko. Konferenca je sprejela več sklepov za nadaljnje delo partijskih organizacij z namenom, da se pripravi vstaja v Sloveniji.
2. Civilni karabinjerji zahtevajo vsoto 5000 lir za nagrajevanje konfidentov.
3. Prva seja sosveta Ljubljanske pokrajine.
5. Ljubljanska kvestura javlja svojim podrejenim enotam: »Znano nam je, da razširjajo v glavnem mestu Ljubljanske pokrajine združeni in osamljeni elementi komunistično agitacijo in jo celo stvarno izvajajo s sklicevanjem sestankov ter sestavljanjem in razširjanjem prevratnih letakov.«
8. Člani sosveta Ljubljanske pokrajine obiščejo v Rimu Mussolinija.
Izide druga številka Slovenskega poročevalca.
9. Papež sprejme v avdienco sosvet Ljubljanske pokrajine ter jim podeli papežki blagoslov, ki so ga kleče sprejeli.
11. V Tivoliju sta bila aretirana študenta Miloš Remc in Stanko Klemenčič, ker sta urezovala v klop srp in kladivo.
15. Izide tretja številka Slovenskega poročevalca.
Prvo zasedanje Vrhovnega plenuma Osvobodilne fronte.
Italijansko poročilo pravi; da v gostilnah pojejo pesem iz sovjetskega filma »Volga«, ki je pred leti v Ljubljani vžigal duhove komunističnih elementov in graja oficirje, ki pesem poslušajo in ne reagirajo.
16. Protivohunski center v Ljubljani javlja, da se »v Ljubljani in okolici krepi iz dneva v dan delovanje razsežne komunistične organizacije, ki razpolaga tudi s tiskanim ali ciklostiranim periodičnim listom v slovenskem jeziku z naslovom Slovenski poročevalec«.
18. Visoki komisar Grazioli izda razglas o zamenjavi dinarjev v lire. Zakon o zamenjavi denarja je izdal Mussolini 2. junija 1941 z veljavnostjo za okupirano Slovenijo in Dalmacijo.
Odredba Visokega komisarja Graziolija o racioniranju nekaterih živil.
22. Izide četrta številka Slovenskega poročevalca.
CK KPS izda letak ob Hitlerjevem napadu na ZSSR.
V Ljubljani na Vodnikovi cesti 15 je ustanovljeno Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet.
Ob 24. uri aretirajo karabinjerji Stanka Kovača, 24-letnega stavca, pri katerem so našli 8 propagandnih listov z naslovom »Stalin«.
23. Izide peta številka Slovenskega poročevalca.
Med 22. in 24. uro so bile »prevratne demonstracije v Šmartnem, Devica Marija v Polju, Kašlju in Sostrem, v zahodnem in severozahodnem predelu Ljubljane«. Pri teh demonstracijah je bil ustreljen Slavko Novak, nekaj drugih pa aretiranih.
Ob 18. uri aretirajo delavca Antona Nedoha, ker je bral propagandni material.
25. Ljubljanska kvestura izda tiralico za Dušanom Bravničarjem.
Druga seja sosveta Ljubljanske pokrajine.

26. Gostilna Keršič je gnezdo komunistov, ker kupujejo puške od kmetov.
26. na 27. V tej noči so bili v Šiški napis z ogljem in rdečo barvo »Živela OF«, »Živela SSSR« ter narisani srp in kladivo.
28. Izide šesta številka Slovenskega poročevalca.

Poročilo Poveljstva garnizona Ljubljane pravi, da bodo od 6. do 10. julija vozili skozi Ljubljano vlaki z izseljenci po 600 oseb. Prihod v Ljubljano bo 23.20, odhod 23.30. Povečati se morajo karabinjerske straže v Ljubljani, Polju in Zalogu. Vsi civilisti bodo morali zapustiti kolodvor.

Konec junija se Protiimperialistična fronta slovenskega naroda preimenuje v Osvobodilno fronto.

Julij:

2. Napisne akcije na Ježici in v Stožicah.
  4. Izide sedma številka Slovenskega poročevalca.
  5. Demonstracije ob preseljevanju Gorenjcev.
  6. Ljubljanska kvestura izda tiralico za Vladimirjem Krivicem, Andrejem Kumarjem in drugimi osebami.
  7. Obveščevalni vestnik št. 14 poveljstva XI. armadnega zbora pravi, da »komunistični študentje skrivajo baje ponoči orožje in strelivo v gozdovih okrog Tivolija, Rožnika in Golovca in da obstaja v Mostah center za tisk in širjenje komunističnih letakov«.
  8. Ponovne demonstracije ob preseljevanju Gorenjcev ter sovražni vzkliki proti Nemčiji in Italiji. Demonstrantje so prišli do vlaka, dali ljudem jedila in cigarete ter se razšli šele ob odhodu vlaka. Številni demonstrantji so bili aretirani. Naredba št. 61, s katero se Delavska zbornica preimenuje v Pokrajinsko delavsko zvezo.
- Izdana tiralica za Vladimirjem Krivicem in šestimi drugimi osebami.
10. V vojašnici 13. artilerijskega polka v Ljubljani so našli prevratni letak, ki poziva vojaštvo, naj dezertira in poda orožje. CK KPS izda letak »Soldati Italijani«, namenjen italijanskim vojakom.
  11. Izide osma številka Slovenskega poročevalca. Slovenski poročevalec od 11. VII. 1941 omenja demonstracije v Ljubljani ob prevažanju pregnanega slovenskega življa z Gorenjske skozi Ljubljano po okupatorju. Demonstranti so se zbirali vzdolž proge. Istočasno je izšel tudi letak z naslovom »Ljubljančani, Slovenci«. Originalni letak ni ohranjen. Znan je samo v italijanskem prevodu. (O tem letaku govori tudi obveščevalni vestnik št. 17 Poveljstva XI. armadnega zbora z dne 25. VII. 1941.) V bližini Studenca je bila pretrgana na več mestih telefonska zveza Ljubljana—Devica Marija v Polju.
  12. Naredba št. 65 o omejitvi avtomobilskega prometa. Ob neprazničnih dnevih je dovoljen promet od 5. do 23. ure.
  13. Ljubljanska kvestura izda tiralico za Edvardom Kardeljem. Po nogometni tekmi na Fužinah so aretirali 16 fantov, ker so bili ovadeni, da so prenašali municijo iz Ljubljane.
  15. Ustreljen slovenski kulturni delavec dr. Avgust Žigon.
  16. Aretiran je bil neki študent, ker ni mogel pojasniti »čemu mu služijo kleščice, ki so jih našli pri njem in s katerimi se lahko prerežejo telefonske žice«.

Na Ježici so neznanci pretrgali žice na telefonski progi, ki veže Ljubljano s Kamnikom, Celjem in Mariborom.

17. Komanda II. armadnega zbora pošlje XI. armadnemu korpusu seznam komunistov in antiitalijanskih elementov. Med njimi so Edvard Kardelj, Ivan Maček, Leopold Maček in drugi.

19. Pri Podkraju so bile pretrgane telefonske žice.
V Zalogu (Pri Pečarju) je bil ubit nemški carinik.
Tiralica za Cvetom Močnikom.

Sredi julija je bila v Ljubljani seja Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet, na kateri je bilo sklenjeno, da se začne proti okupatorju oborožena borba. Na tej seji so sprejeli tudi partizanski zakon. Izdelal ga je dr. Aleš Bebler v imenu Glavnega poveljstva. To so bila pravila o ustroju, delu in nalogah partizanskih čet. Glavno poveljstvo ga ni objavilo, temveč razposlalo vodilnim organizatorjem in aktivistom.

23. Napisna akcija na Ježici in Stožicah.

Ljubljanska kvestura izda tiralico za Borisom Kraigherjem.

Ob treh popoldne je bilo v Dravljah pri Ljubljani pretrganih približno 30 m civilne telegrafске linije. Od desetih žic je bilo osem odnesenih, dve pa sta ostali na tleh.

24. Sabotažna akcija na železniški progi na Viču pri km 571,992.

25. Obveščevalni vestnik št. 17 Poveljstva XI. armadnega korpusa med drugim pravi, da so se našli letaki, »ki so bili napisani v italijanskem jeziku in so se obračali neposredno na italijanske vojake«.

Dalje: »Po gostilnah se pogostoma izgovarjajo prevratne besede in pojejo izzi-valne pesmi v navzočnosti naših vojakov, ki so morali že večkrat posredovati, da so lokale izpraznili in aretirali odgovorne osebe.«

Dalje: »V nasprotju z delovanjem komunistične propagande je treba zabeležiti vedenje duhovščine, ki kaže vsak dan bolj, da se hoče ravnati po navodilih naše oblasti. Vojna proti Rusiji olajšuje to zadržanje in dela iz duhovščine močno propagaandno ogrodje reda, zlasti ako upoštevamo globoko ukoreninjeno versko čustvo Slovencev in zaskrbljenost, ki jo je budilo med duhovništvom še pred našo zasedbo, naraščanje tukajšnjih komunističnih organizacij.«

Izide deveta številka Slovenskega poročevalca.

Komanda II. armadnega zbora pohvali četrto četo črnih srajc, ker je preprečila iztirjenje vlaka pri Kužarju pri Dolgem mostu.

Slovenski poročevalec št. 9/II javlja v članku »Odpor slovenskega naroda«:

»V Tacnu je bil smrtno nevarno ranjen bivši jugoslovanski žandar, sedaj gestapovski agent.«

»Vsa Ljubljana je polna znakov srpa in kladiva ter znakov »V.«

26. Italijanski vojaki so brisali znake napisne akcije na ulici 3. maja in Černetovi ulici.

Pod ogrevalno cevjo železniškega voza št. 9214 je bilo najdenih 5 eksplozivnih nabojev.

27. Na Napoleonovem trgu so bili raztreseni listki z napisi: »Italijani, Nemci, račun bo krvav!«

28. Na železniški progi Ljubljana—Zalog približno 2 km od ljubljanske postaje so bili popolnoma odviti trije vijaki, mnogi drugi pa le deloma.

V Dermotovi ulici št. 11 je bilo zasedanje Vrhovnega plenuma OF. Na njem so razpravljali o oboroženi borbi zoper okupatorja, o narodnem davku, o narodnem

posojilu in o sankcijah, ki jih je treba uvesti zoper izdajalce. Na tem plenumu je bil imensko izvoljen Izvršni odbor Osvobodilne fronte.

29. V Polju so bili razširjeni protiitalijanski letaki.

Pred kinom Matica je bil ustreljen gestapovec Josip Regensteiner.

Ob železniški progi Ljubljana—Kamnik pri km 3.400 je bilo prerezanih 24 žic na telefonsko-telegrafski liniji.

Na cesti Ljubljana—Polje so bili raztreseni majhni letaki s pozivom na diverzantske akcije.

30. Na Ježici je bil hudo ranjen žandar Jože Vrolih.

Okrog 23.30 je bil na odseku postaje Ljubljana—Šiška (gorenjski kolodvor) in italijansko-nemško mejo prerezan poštni telefonski kabel ter poštna in železniške telegrafске in telefonske žice. Vsega je bilo prerezanih 16 žic in sicer na dveh krajih.

Na Viču so bili raztreseni letaki s pozivom na diverzantske akcije.

V Kamniški ulici je bil narisana emblem srp in kladivo.

Na cesti Polje—Fužine pretrgan telefon.

31. Napisne akcije na hišah v krajih občine Polje »Smrt fašizmu, Živela Rdeča armada«.

A v g u s t :

1. Prekinitev telefonskih linij pri Savljah. Na Ježici raztreseni letaki in komunistične parole. V Šiški je psoval neki civilist prisotne vojake.

Pri vojašnici XIII. artilerijskega polka so bili nalepljeni letaki.

- 1/2. Policijske operacije v Mostah.

2. Požagan telefonski drog na Ježici.

Izide deseta številka Slovenskega poročevalca.

Slovenski poročevalec poroča:

»Ljubljansko delavko Marico Kokalj so italijanski fašistični krvniki več kot teden dni v policijskih zaporih zverinsko mučili. Pretepali so jo po glavi, rokah in nogah, za nohte so ji zatikali razbeljene šivanke. Svojo žrtev so mučili predvsem v poznih nočnih urah.«

3. V Mostah so bili raztreseni komunistični propagandni lističi.

Na vhodnih vratih ljubljanske postaje je bil nabit listič s srpom in kladivom.

Na cesti Fužine—Moste sta bila aretirana dva delavca, ker sta pela »Bandiera rossa«.

Ob vhodu v tivolski park so bile aretirane tri osebe, ker so pele prevratne pesmi, in nato še ena, ker se je zanje potegnila.

4. Med Šiško in Šentvidom je bilo pretrganih 7 električnih žic.

Na cesti Fužine—Moste so bili najdeni komunistični propagandni lističi.

5. Eksplozija majhne mine s črnim smodnikom 1 m od droga telefonske linije Ježica—Ljubljana v bližini Stožic.

Aretirana neka oseba, ki je imela pri sebi dva prevratna letaka.

Pri nekem Ljubljančanu so našli letak in ga aretirali.

6. Zaradi vedno večjih sabotažnih dejanj na železniških progah izda komandant XI. armadnega zbora general Mario Robotti ukaz o pojačenju nočnih zased na progah.

Ljubljanska kvestura izda tiralico za dr. Dušanom Kraigherjem.

V baraki na železniški postaji Šiška, kjer je bilo skladišče signalov, so našli v goreče krpe zavito steklenico, ki je bila polna vnetljive snovi.

7. Iz zaporov v Šentpetrski vojašnici pobegnejo Milan Majcen, Miha Lipovšek (Franc Leskošek), Ludvik Smrekar, Franc Pokovec, Tone Zalar, Jože Reveland.

8. Patrulja kraljevih karabinjerjev je zalotila 12 sumljivih oseb. Dvojica je zbežala. Za njima so štirikrat streljali s samokresi, nakar sta ubežnika odgovorila z dvema streloma, drugi so bili zaprti.

V Dravljah so bile zaprte tri osebe, ker so imele pri sebi orožje in vojni material. Tri neznane osebe so skušale zažgati skladišče signalov na postaji v Šiški.

Na Fužinah so zaprli osebo, pri kateri so našli komunistične letake.

Komunistične letake so našli tudi v Ljubljani.

Napad neznanca na električni transformator na postaji v Šiški z razstrelivom.

Na železniški progi pri Viču so bili odvitvi vijaki. Pri železniški postaji so zasačili osebo s steklenico petroleja, ki je imela verjetno namen zažgati postajne barake.

Neznanci so pretrgali telefonske zveze, ki so povezovale oba studija ljubljanske radio-postaje.

9. Izide enajsta številka Slovenskega poročevalca.

Obveščevalni vestnik št. 19 Poveljstva XI. armadnega zbora z dne 9. VIII. 1941 objavlja:

Streli in napad na vojake so se začeli že aprila. Največ primerov je bilo meseca julija v predelih Ljubljane.

Psovanje vojakov je doseglo svoj višek meseca junija v predelu Ljubljane.

Napadi na brzozjavne in telefonske proge so bili meseca julija z izjemo enega primera vsi v predelu Ljubljane. Zato jih moramo pripisati delu organizacije, ki ima svoj sedež v Ljubljani; to je tudi posledica hujskaških prevratnih letakov, ki so se pojavili meseca julija.

Napadi na železniške proge so bili izvršeni meseca julija, vsi v predelu Ljubljane. Napisi in komunistični znaki so se pojavili v velikem številu v predelu Ljubljane, zlasti meseca julija.

Skrivanje orožja in razstreliva: našli so ga v predelu Ljubljane, kamor je bilo večji del importirano.

Mnogi vztrajni obiskovalci kavarne Emona ne obiskujejo več kavarne v času, kadar so tam italijanski častniki.

Baje so nacionalistični mladinci pretepli neka dekleta, ki so bila opažena v družbi z Italijani.

Četrta seja Sosveta Ljubljanske pokrajine.

V nekem stanovanju na Rudniku so našli orožje in razstrelivo.

Na postaji v Ljubljani je eksplodirala mina in poškodovala lokomotivo.

Pretrgana je bila telefonska linija Studenec—Vič.

Na mostu v Mostah in pri postaji Rudnik so bili najdeni komunistični letaki.

10. V spopadu z italijanskimi policijskimi agenti je padel v Šiški Marjan Majcen.

V Polju je bil ranjen in zaprt znan komunist zaradi prevratnih besed, ki jih je izgovoril v prisotnosti nekega grenadirja.

Pri avtoparku 14. bataljona kraljevih karabinjerjev v Ljubljani so našli 2 ročni bombi.

V Ljubljani so aretirali 3 osebe, pri katerih so našli dokumente, iz katerih je bilo razvidno, da so člani hrvaške komunistične partije.

- Pri vходу v III. artilerijsko skladišče so našli komunistični letak.
11. Ljubljanska kvestura izda tiralico za Borisom Kidričem.
Mlad Slovenec je vrgel na dvorišče XIII. artilerijske vojašnice komunistični letak. Prijeli slo ga in spoznali, da je to neki Albin Vovk, ki je že prej enkrat pljunil na dvorišče vojašnice in psoval vojake, nato pa pobegnil. Pri njem so našli pesem, napisano v slovenščini, ki žali italijanske, nemške in hrvatske vojake.
Ljubljanska kvestura izda tiralico za Tonetom Tomšičem.
V nekem drevoredu v Ljubljani so našli prevratni letak, ki je bil pritrjen na drevesu.
  12. Na pokopališču v Polju so našli komunistični letak.
V Tacnu je bil uničen nemški avto, ki so ga uporabljali za napeljavo telefonskih linij.
Ljubljanska kvestura izda tiralico za: Antonom Trtnikom in Jožetom Moškričem.
Ob 21,45 aretirajo Lojzeta Makovca in Ivana Tonkiverja pri napisni akciji v Krekovi ulici.
Ljubljanska kvestura izda tiralico za Francem Obranom.
Prijet je bil nekdo, ki se je posmehoval dvema podčastnikoma, ki sta brisala prevratne znake na zidovih vojašnice.
Neki More ima v kletnih prostorih na Šmartinski cesti ilegalni radioaparati, ki je v zvezi z ruskimi radio postajami.
  13. Na Dunajski cesti je bil aretiran Ivan Javornik, ker je imel pri sebi letake prevratne vsebine.
Ob 10. uri dopoldne se je s terase hiše na Ulici 3. maja št. 2 vsulo na stotine letakov.
Ljubljanska kvestura izda tiralico za:
Edvardom Kardeljem, Borisom Kidričem, Francem Leskoškom, Tonetom Tomšičem.
V Ljubljani so zaprli nekega mlajšega uradnika, ker so našli pri njem prevratni letak. Prevratni letak so našli tudi na železniškem tiru blizu italijanske postaje.
  14. Na Kodeljevem v Ljubljani so našli komunistični letak.
Na električno žico visoke napetosti pred šišensko šolo je bila obešena rdeča zastava.
  15. Na Vodnikovi cesti je visela rdeča zastava.
Na ljubljanskih ulicah so našli komunistične in druge listke s črko »V« v jugoslovanskih barvah.
Razne prevratne letake so našli v Devici Mariji v Polju in v Ljubljani.
Neznanec se je skušal vtihotapiti v konjušnico 121. topniške čete v Ljubljani.
Čim je bil opažen, so streljali nanj, pa mu je uspelo zbežati.
  16. Po ljubljanskih ulicah so našli podobne listke, kakor prejšnjega dne.
Izide dvanajsta številka Slovenskega poročevalca.
Ljubljanska kvestura izda tiralico za: Francem Pokovcem, Milanom Majcnom.
Slovenski poročevalec javlja:
    1. VIII. 1941 zvečer je bil v Šiški ustreljen gestapovec, obenem sta bila ranjena 2 italijanska karabinjerja.
    8. VIII. 1941. zvečer je bil na Brdu ustreljen fašistični agent OVRE.
Pretekli teden, v četrtek je bila prekinjena večerna oddaja ljubljanske radijske postaje.

Na Bleiweisovi cesti je neki antifašist streljal na policijskega konfidenta in ga ranil.

V Rožni dolini je eksplozija prekinila progo.

17. V noči od 17. na 18. VIII. je bila minirana proga v Polju. Promet je zastal skoraj za 24. ur.

Izide trinajsta številka Slovenskega poročevalca.

Na ljubljanskih ulicah so našli nekaj tipkanih prevratnih listkov.

Na dvorišču vojašnice 13. artilerijskega polka so našli komunistični letak, ki je bil vržen od zunaj.

Na Studencu med Poljem in Mostami so z eksplozivom razdejali železniško progo.

Na Miklošičevi cesti je bilo najdeno 15 malih prevratnih letakov.

V Slomškovi ulici so bili najdeni trosilni listki z napisom: »Borite se za svobodo,« »Živela OF«.

Ljubljanska kvestura izda tiralico za Francem Popitom.

General Robotti zaukaže vsakodnevne vaje pešadije in artilerije po gozdovih na odseku Studenec—Ig, da »malopridnežem pokaže, da nobena cona ne uide naši budnosti«.

V Vevčah je bil ustreljen zaradi denunciranja bivši jugoslovanski orožnik Sušnik.

Našli so letak na naslonu okna v pritličju neke vojašnice v Ljubljani.

19. V Ljubljani so zaprli dva civilista, ker sta ob prihodu italijanskega vojaškega vlaka žvižgala.

20./21. Ponoči prerezan telefon v Mestnem logu.

23. Na Zaloški cesti sta bili aretirani 2 osebi, ker sta imeli pri sebi letake.

Izide štirinajsta številka Slovenskega poročevalca.

24. Na mostu v Mostah so našli 5 rdeče žigosanih prevratnih lističev.

Na Ulici 3. maja je bilo raztrošenih na tisoče malih letakov, aretiranih je bilo 5 oseb.

25. Pretrgan vojaški telefon na cesti Polje—Studenec.

Ob 21.30 se je usulo s terase hiše št. 2 na ulici 3. maja na stotine letakov. »Padali so kot da bi snežilo.«

Divizija grenadirjev začne »vojaške vaje« na odseku Studenec—Ig — v resnici prve vojaške hajke proti partizanom.

26. Ustreljen je bil dijak Prodan, ker so ga baje zasačili pri rezanju telefonskih žic.

28. Ljubljanska kvestura izda tiralico za: Vladimirjem Kricivem in Andrejem Kumarjem.

29. Na naslonu okna stanovanja dveh policijskih agentov v Ljubljani so našli neeksplozirano bombo. Agenti sta zaslišala korake in pregnala atentatorje.

30. Na Ježici so z razstrelivom vrgli v zrak dva drogova električnega voda visoke napetosti.

Na klopi v javnem parku v Ljubljani so našli prevratni letak.

Ljubljanska kvestura izda tiralico za Tonetom Dolinškom.

Izide petnajsta številka Slovenskega poročevalca.

31. V Črni vasi so aretirali neko osebo, ki je bila na kolesu in ki je spustila v bližini mimo korakajoče vojaške edinicé na tla nekaj prevratnih letakov. Pri njem so našli tudi prevratne brošure.

Konec avgusta izide druga številka »Dela«, organa CK KPS. (Prva številka je izšla že januarja leta 1941.)

September:

1. Ponoči so izruvali drog električnega voda pred občinsko hišo na Ježici.
V bližini Most so našli zavoj rdeče natiskanih lističev, ki povečujejo svobodno Jugoslavijo.
2. Lističe, ki povečujejo Jugoslavijo, so našli v bližini neke vojašnice v Ljubljani.
3. Neznanci so odnesli 50 m telefonske žice vojaške telefonske linije Studenec—Ig—Tomišelj.
Na postaji v Ljubljani so našli med zaboji železne pločevine, ki so bili poslani po tvrdki »Slovenija-transport« v Ljubljani na naslov »Kreditanstalt Bankverein« v Kranju, 3 zaboje sovražnega propagandnega materiala.
Visoki komisar Emilio Grazioli prosi za 30 vojakov za povečanje straže okoli jetnišnice.
4. Dva mladince sta napadla 3 Italijane. Oficir je prostovoljno izročil orožje, karabinjer in agent, ki sta hotela pobegniti, pa sta bila ranjena.
Na ljubljanskem gradu je nek mladinec zabodel italijanskega oficirja.
Komandant XI. armadnega zbora general Mario Robotti predlaga uvedbo sistema talcev in smrtnih obsodb zaradi izjemnega položaja v Ljubljanski pokrajini.
5. Dva mladince sta razorožila italijanskega oficirja, ki ju je hotel aretirati, ter ga vrgla v Ljubljanico, kjer je utonil.
Izide šestnajsta številka Slovenskega poročevalca.
6. Slovenski poročevalec poroča:
Na Brdu pri Ljubljani je bil ustreljen denunciant. Istega dne zvečer je bil na Večni poti ustreljen italijanski fašist.
Na sodišču so bili raztreseni letaki.
V Kašlju je visela rdeča zastava.
Na ljubljanskem kolodvoru najdejo v vagonu št. 2012 tri srednje velike zaboje propagandnega materiala, ki je bil namenjen v Kamnik.
7. V naselju Ježica so neznane osebe napadle z revolverskimi strelji 3 obmejne miličnike in 2 finančna stražnika ter ränili miličnika.
Na Viču sta 2 upornika ustavila 2 podčastnika ter ju z naperjenima pištolama pozvala, naj dvigneta roke.
Neznanec je vrgel skozi okno bombo v stanovanje Marije Werdel (nemškega porekla) v Janševi ulici 9.
Komandant kraljevih karabinjerjev podpolkovnik Luigi Brucchetto predlaga uvedbo vojnega stanja v Ljubljanski pokrajini:
V istem poročilu navaja, da je obisk kinematografov v Ljubljani slabši, bodisi zaradi bojkota italijanskih filmov, bodisi iz strahu pred komunističnimi atentati. Nadaljuje se komunistična dejavnost, zlasti mlajših elementov, večji del študentov.
Narašča število napadov na telefonske in brzojavne linije.
Vedno več je primerov psovovanja in napadov na vojake, ... ter atentatov na nastanitve in vojašnice.
Ta zločinska dejanja, ki ostajajo skoraj vedno nekaznovana, ker storilcev ni mogoče zasačiti pri dejanju ali jih odkriti, močno zmanjšujejo ugled oboroženih sil ...
Po ljubljanskih ulicah so bili raztreseni lističi, ki povečujejo oktobrsko revolucijo.
Ob 22. uri so pri pošti na Ježici neznanci streljali proti patrolji črnih srajc. Ranjena sta bila dva miličnika.

Napadeni 3 obmejni miličniki na Ježici, ko so hoteli ustaviti neznanca. Dva miličnika sta ranjena.

Ob 18.15 razorožen italijanski seržent na Brdu (Vič-Podutik).

8. Visoki komisar Emilio Grazioli zahteva izključitev študentov Dušana Bordona — medicince, Jožefa Kenda — medicince, Ivana Keržana — jurista zaradi komunistične propagande.
10. Obveščevalni vestnik št. 23 Poveljstva II. armadnega zbora javlja:
»Strelov in napadov na vojaštvo je bilo meseca avgusta nekaj manj kot v juliju. Zato pa so bili napadi skrbneje pripravljeni. Niso bili več posamezniki, ki napadajo, marveč skupine (najbrž trojke). Izvršeni so bili v glavnem na periferiji Ljubljane.
Psovanje vojaštva se je v primeri z julijem početvorilo. Skoro vsi taki primeri so se zgodili v Ljubljani in okolici.
Napadi na telefonske proge so se v primeri z julijem potrojili. Najbolj so napadane telefonske linije, ki vežejo Ljubljano z nemško mejo.
Napadi na železniško progo so se prav tako potrojili. Najbolj so napadane proge okrog raznih ljubljanskih postaj.
Širjenje prevratnih letakov je v vsej Ljubljanski pokrajini silno naraslo, v primeri z julijem se je početvorilo, čeprav se je že tedaj močno stopnjevalo. Največ primerov je bilo v predelu Ljubljane... Doslej ni bilo mogoče odkriti tiskarne.«
V Štepanji vasi obmetavajo s kamenjem 2 italijanska vojaka.
11. V Linhartovi ulici so pripadniki VOS obstrelili denuncianta Vladimira Kavčiča. V prostorih Slovenske matice je bil pod vodstvom Prežihovega Voranca plenarni sestanek kulturnih delavcev v Osvobodilni fronti. Sprejet je bil sklep o kulturnem molku.
Visoki komisar Grazioli izda uredbo št. 67 o uvedbi izrednega vojaškega sodišča in smrtne kazni.
Uredba ima 8 členov. To je bil prvi ukrep Visokega komisarja proti narodno-osvobodilnemu gibanju. Člen 2: Za oddajo orožja je odgovoren družinski poglavar — kazen s smrtjo.
Člen 3: S smrtjo se kaznujejo oni, ki ogrožajo vojaške in civilne organe, sabotažna dejanja, kdor hrani in širi prevratni material, kdor daje zavetje prevratnikom.
Člen 4 in 5: Ustanovi se izredno sodišče, ki sodi omenjene prekrške. Smrtna kazen se izvrši v 24 urah.
Člen 8: Zahteva obvezno prijavo preseljencev tekom drugega dne.
13. Izide sedemnajsta številka Slovenskega poročevalca.
16. III. Plenum OF v Ribičičevem stanovanju v Dobrilovi ulici 22. Na tem plenumu so bili sprejeti sklepi:
  1. da se Vrhovni plenum OF konstituira v Slovenski narodni osvobodilni odbor.
  2. Odlok o vključevanju slovenskih partizanskih čet v Narodnoosvobodilne partizanske oddelke Jugoslavije.
  3. Odlok SNOO glede zaščite slovenskega naroda in njegovega gibanja za osvoboditev in združitvev.
  4. Odlok SNOO o narodnem davku.
  5. Odlok SNOO o posojilu »Svobode« v višini 20,000.000 lir.Poleg tega je SNOO poslal pozdrave Vseslovenskemu mitingu v Moskvi ter pozdrave srbskim, hrvatskim in črnogorskim partizanom.
18. Glavna karabinjerska postaja javlja podrejenim organom, da je treba stalno kontrolirati bivše »Sokole«, ker so člani OF.
19. Ljubljanska kvestura izda tiralico za Vladom Kozakom.

Septembra izide tretja številka »Dela«. Tiskana je bila v ilegalni tiskarni »Podmornica«.

20. Naredba št. 107 Visokega komisarja. Po tej uredbi se vpelje fašistična praksa konfinacije. Komisija podprefekta, državnega tožilca, kvestorja, poveljnika karabinjerjev in višjega oficirja fašistične milice odloča na predlog kvestorja o konfinaciji »nevarnih oseb«.

Izide osemnajsta številka Slovenskega poročevalca.

21. Ljubljanska kvestura izda tiralico za Lovrom Kuharjem (Prežihov Voranc).
V kino Sloga so med zadnjo predstavo mladinci zasuli gledalce z letaki. Navzoči oficirji so začeli s preiskavo in aretirali 14 mladincev, toda trosilcem niso prišli na sled.
Prav tako so bili letaki razširjeni ta večer po ljubljanskih ulica.
22. Ljubljanska kvestura izda tiralico (med drugim) za: Edom Brajnikom in Izotkom Zagarjem.
23. Izide devetnajsta številka Slovenskega poročevalca.
Ljubljanska kvestura izda tiralico za: Vido Tomšičevo in Tonetom Vidmarjem-Luko.
25. Ob 20.45 so streljali v Ljubljani na 3 podčastnike divizije »Granatieri di Sardegna« ter enega ranili.
V Tomačevem so ob 20.15 neznanci streljali na patroljo 13. artilerijskega polka. En vojak je bil ranjen.
26. Aretirani sta bili dve osebi, ker so pri njih našli »Delo« št. 2 in prevratno pesem.
28. Na Hrušici so bile prerezane telefonske žice.
30. Na cesti Ljubljana—Ježica je bilo prerezanih 6 telefonskih žic.

Oktober:

1. Izide devetnajsta številka Slovenskega poročevalca.
Slovenski poročevalec javlja, da je bil za Bežigradom ustreljen gestapovski konfident Notar in da »sta padla 2 strela na razkrojevalca jugoslovanske armade, nemškega in italijanskega vohuna ter denuncianta-izdajalskega generala Rupnika«.
V Zadvoru je bilo italijanskemu konfidentu Gašperju Golobu požgano gospodarsko poslopje. Vrženi sta bili 2 bombi. Škode je 10.000 lir, Golob je bil ranjen.
V Tomanovi ulici št. 8 se bivši jugoslovanski oficir Derenda upre Italijanom ki ga hočejo aretirati ter oklofuta vicebrigadirja.
3. Razglas Duceja (objavljen v Službenem listu 11. X. 1941), ki ima 20 členov proti narodnoosvobodilnemu gibanju in razveljavi odredbo Visokega komisarja od 11. IX. 1941, razen 8. člena (obvezna prijava preseljencev). Ta razglas je postal »pravna podlaga«, na katero se je oprlo pozneje ustanovljeno vojaško sodišče. S smrtjo se kaznujejo dejanja proti državi (člen 1), pustošenja, plenitev, pokolji (člen 2); pripravljanje in udeleževanje oborožene vstaje (člen 3), vodstvo prevratnih organizacij (člen 4); prevratna propaganda od 5 do 15 let zapora itd.
4. Ljubljanski škof Rožman je bil na Mussolinijev predlog odlikovan z »Redom italijanske krone«.
5. Popoldne aretirajo 3 študente v Tivoliju pri risanju srpa in kladiva na stebra svetilnika. Eden je zbežal.

6. Na Ljubljanskem velesojmu sta eksplodirali 2 mini.
Ob 20. uri aretiran tehnik Vladimir Grčar, ker je vrgel bombo ob cesti veselejma.
8. Izredno vojaško sodišče obsodi na smrt prve tri Ljubljančane, ker so jih 6. oktobra zalotili pri prenašanju orožja za partizansko četo v Dolomitih. Kasneje so bili pomiloščeni na 25 let ječe.
9. Naredba o racioniranju tekstila in obutve.
Na ukaz Robottija začno vojaški karabinjerji »ob najmanjšem sumu« preiskovati prtljago potnikov na kolodvorih in avtobusnih postajah.
10. Napad na obmejne miličnike na sektorju Dobrova—Gabrje, 1 miličnik ranjen.
11. Izide dvajseta številka Slovenskega poročevalca.
Slovenski poročevalec objavlja letak z naslovom »Slovenci, Slovenke«, v katerem poziva na manifestacijo, ki bo 29. oktobra 1941, ko bo minulo 23 let, odkar so se Slovenci obenem s Hrvati in Srbi osvobodili avstroogrškega jarma.
Iz Mestnega doma na Krekovem trgu je bilo odpeljanih 295 odev, ki so bile prepeljane v partizansko taborišče v Dolomitih.
12. V Triglavski ulici 36 je bil plenum okrožnih odborov OF s slovenskega ozemlja, zasedenega po Italijanih. Delegatov je bilo 25 — 28. Plenum je sprejel resolucijo, ki soglasno pozdravlja vse dosedanje odloke SNOO in njegovega Izvršnega odbora ter v celoti odobrava njihovo delo. Poleg tega je plenum poslal resolucijo SNOO ter Poveljstvu slavenskih partizanskih čet.
13. Velika sabotažna akcija v Kemični tovarni v Ljubljani, ki so jo izvršili člani Narodne zaščite pod vodstvom Lojzeta Nusdorferja.
14. Karabinjerski kapitan Vito Guariglia javlja:
»Temu poveljstvu doslej kljub vnetemu prizadevanju še ni uspelo dobiti konfidentov. Osebe, ki bi lahko sporočale koristne vesti, jih niso voljne sporočiti, ker se boje krutih represalij komunističnih elementov.
Pisec tega dopisa jih bo vsekakor še nadalje iskal ter v pozitivnem primeru o tem poročal.«
V papirnici Vevče je bil obstreljen denunciant Jernej Chiodi.
Ljubljanska kvestura izda tiralico za Ivanom Bratkom.
Poskus likvidacije konfidenta Lojzeta Reja iz Polja.
17. Izide enaindvajseta številka Slovenskega poročevalca.
Slovenski poročevalec objavlja sklep IOOF in Poveljstva narodnoosvobodilnih partizanskih čet o ustanovitvi Narodne zaščite, kot sestavnega dela slovenskih narodnoosvobodilnih partizanskih čet. Odredbo slovenskih partizanskih čet o zastavi, znakih in pozdravu slovenskih partizanov.
Ljubljanska kvestura izda tiralico za dr. Marijanom Dermastio.
Slovenski poročevalec javlja, da so po sodbi slovenskega naroda padli strelji na izdajalca in italijanskega policijskega vohuna dr. Hacina.
21. Ljubljanska kvestura izda tiralico za Andrejem Kumarjem.
Poveljnik II. armade general Ambrosio izda naredbo, da je treba zajete upornike takoj streljati, njih hiše, če je mogoče, takoj zažgati. Če imajo uporniki oporišča v določenem kraju, je treba prebivalstvo izseliti, kraj pa zažgati.
24. Izide dvaindvajseta številka Slovenskega poročevalca.
Izide Mussolinijev razglas, s katerim je razširil razglas od 2. X. 1941 tudi na javne manifestacije (prejšnji jih nima), na skrivanje blaga v škodo »normalne potrošnje« in na sabotažo na kmetijskih in industrijskih obratih.

Slovenski poročevalec objavlja letak »Slovenci«, v katerem poziva, da »ne sme biti 29. oktobra med 7. in 8. uro zvečer noben Slovenec niti na ulici niti v javnem lokalu niti v gledališču niti v kinu. Kdor bi ta odlok prekršil, tega bo slovenski narod štel za izdajalca«.

Proglas je bil tiskan tudi v obliki malih letakov, ki so jih frontovci v dneh pred 29. oktobrom raztrosili po mestu.

Oktober izide prva in edina številka »Slovenskega partizana«, organa Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet. Urejevali so ga člani Glavnega poveljstva.

25. Italijani ustrelijo aktivista in člana VOS Ernesta Belaka.
26. Ob 19. uri je bil v Vevčah ranjen konfident Viktor Šumi.
28. Visoki komisar Emilio Grazioli izda 10 varnostnih točk zaradi napovedane demonstracije 29. oktobra 1941.
29. V bližini Ljubljanskega gradu so našli zabojo, napolnjen z vnetljivimi snovmi, raketami in naboji za puško ter 2 prižgani sveči, ki naj bi povzročili požar. Isti dan so pri univerzitetni knjižnici našli zavoj, v katerem je bila košarica s steklenico, polno vnetljive tekočine, pokrito z žaganjem in ostružki, prepojeno z isto tekočino in z dvema prižganima vrvicama. Pri dijaku Ivanu Nebcu so bili najdeni trosilni listki. Aretiran je bil on, profesor in še 5 dijakov. Ob 17. uri so bili aretirani Saša Luzar, Bojan Varl in Leopold Logonda. Pri njih so našli okoli 500 letakov in zastavic. Ob 20.30 je bila v Vegovi ulici najdena steklenica z zažigalno vsebino. V Linhartovi ulici je bila zažgana baraka 13. artilerijskega polka. Po raznih ulicah raztreseni listki. Iz Tivolija izstreljene 4 rdeče in modre rakete.
30. Naredba o ukinitvi vseh študentskih društev. Predvideva se ustavitev fašistične univerzitetne mladine. Italijanska patrolja je našla na ljubljanskih ulicah: 37 majhnih jugoslovanskih zastavic, 92 listkov z napisom OF, 17 listkov z napisom »Živel 29. oktober«, 150 listkov z napisom »Živela OF slovenskega naroda«, 143 listkov z napisom »Živela SSSR«, 88 listkov z napisom »Živela slovenska partizanska vojska«, 3 listke z različnimi gesli.

November:

1. Izide triindvajseta številka Slovenskega poročevalca. Slovenski poročevalec objavlja komunikacije IOOF o veličastnem praznovanju slovenskega narodnega praznika 29. oktobra. V Ribičičevem stanovanju v Dobrilovi 22 je bila IV. plenarna seja Slovenskega narodnoosvobodilnega odbora. Na nji je bilo sprejetih 7 temeljnih točk OF. (Ob koncu leta sta bili formulirani še dve točki ter objavljeni v prvi številki Slovenskega poročevalca januarja 1942.) V Polju sta bila aretirana Pečar in Vanič z motivacijo, da sta 26. X. 1941 streljala na konfidenta Šumija.
2. Ob 7. uri so neznanci vdrl v poštni urad na Celovski cesti ter odnesli 149.200 lir.
5. Peta seja sosveta Ljubljanske pokrajine. Na tej seji Grazioli ugotovi, da je center upora Ljubljana. »Iz Ljubljane gredo vsa navodila, vsa propaganda, vsa podpora...«

6. Kapetan kraljevih karabinerjev Vito Guariglia javlja, da mu je uspelo dobiti nekaj konfidentov, »ki so mu došlej že posredovali zelo koristne informacije«. Aretiranih je bilo 6 oseb, ker so risale srp in kladivo.

7. Prva oddaja radia Osvobodilna fronta, imenovanega »Kričač«.

Mussolini je izdal ukaz o ustanovitvi vojaškega sodišča II. armade v Ljubljani. (To sodišče je do 8. IX. 1943 obravnavalo 8737 procesov proti 13.186 Slovencev. Izreklo je 83 smrtnih obsodb, 412 dosmrtnih ječ, 3082 obsojencev pa je dobilo kazni do 30 let.)

Podpolkovnik Luigi Brucchiatti javlja v poročilu poveljstva II. armade:

»Ljubljana je središče protii talijanskega in protifašističnega gibanja... Ponoven dokaz tega je dejstvo, da je med zaprtimi mnogo univerzitetnih študentov. Zato se znova postavlja potreba, da se univerza začasno zapre, ker je to brlog prekratne organizacije.

Manifestacija, ki jo je napovedala OF za 29. oktober t.l. v proslavo 23. obletnice osvoboditve izpod avstroogrskega jarma, je popolnoma uspela. Prebivalstvo je v celoti sledilo pozivu, naj med 19. in 20. uro zapusti javne lokale in ceste. Ob 20. uri so mnogi spet v skupinah zapustili svoje domove in dobesedno vdrli v javne lokale in na ulice.«

Na stotine letakov z raznimi napisi in emblemi raztresenih po raznih ljubljanskih ulicah.

Na Ježici je viselo devet slovenskih zastav z rdečo zvezdo na drevesih in telefonskih drogovih.

8. Izide štiriindvajseta številka Slovenskega poročevalca.

9. Varnostni organi OF (VOS) so odkrili sovražno tiskarno, glavno skladišče in kurirko, ki bi morala 10. novembra raznesti večje količine letakov zaupnikom po »vsej ljubljanski pokrajini«.

CK KPS izda proglas nemškim vojakom.

10. Na seji sosveta Visoki komisar sporoči, da je nemškim oblastem izročil 48 bivših jugoslovanskih oficirjev (zaradi nastopa narodnoosvobodilnega gibanja).

11. Preiskava na Tehnični fakulteti. Odkrijejo material, zapro 29 študentov in fakulteto, odstranijo dekana ing. Alojza Horvata. Posledica tega je izključitev bolgarskih in hrvatskih študentov in izgon 189 študentov, ki niso iz Ljubljanske pokrajine. Vsi drugi študenti morajo na svoje domove in ne smejo zapustiti kraja.

12. Na Vodnikovi cesti je bil ranjen izdajalec Jakob Medved.

13. Izide petindvajseta številka Slovenskega poročevalca.

13. V Gasilski ulici so streljali na izdajalca Ivana Šlegla.

15. Italijansko poročilo pravi, da je na Šentpeterski cesti padel strel na dva italijanska vojaka. Pozneje so ugotovili, da je »počila samo zračnica kolesa«.

Sredi novembra je izšel list »Osvobodilna fronta«. Urejali so ga Boris Kidrič, Zoran Polič in Edvard Kocbek. Tiskala ga je ilegalna tiskarna »Podmornica«. Sredi novembra je bil v tiskarni »Podmornici« tiskan govor Stalina, ki ga je imel 6. novembra 1941 na svečani seji Moskovskega sovjeta ob 24. obletnici Velike oktobrske revolucije in govor Vorošilova, ki ga je imel na vojaški paradi v Kujbiševem.

19. Ustreljen narodni izdajalec Kopelj, agent kvesture in hitlerjevski plačanec.

V Livarski ulici je bil ustreljen Jožef Karel.

20. V prostore GILL sta bili vrženi dve bombi.

- Ob 20. uri je bila vržena bomba v prostore gostilne Klemenc ob Ljubljani, kjer je bila menza oficirjev 21. bataljona minometalcev.
21. Skupina kakih 20 dijakov je ob 18. uri izžvižgala godbo 2. grenadirskega polka, ko se je vračala po izvršeni službeni svečanosti »dviganja zastave«. Visoki komisar Emilio Grazioli prosi za 24 mož za povečanje straže notranjih prostorov jetnišnice.
  22. Izide šestindvajseta številka Slovenskega poročevalca.
  24. Ob 19.15 ranjen bivši policist Jožef Kravica.
  26. Slovenski poročevalec objavlja letak z naslovom »Slovenci«, v katerem javlja, da se tudi letos praznuje »Prvi december v znaku globoke in borbene solidarnosti s svojimi brati na jugu, v znaku zaostrenega boja proti fašističnim zatiralcem, pa tudi v zavesti, da morajo iz slovenskih žrtev zrasti slovenske, narodne in ljudske pravice«. Istočasno je bil proglas tiskan tudi kot letak, ki so ga aktivisti OF trosili po ljubljanskih ulicah.
  27. Pri Stadionu napad na italijanskega kapetana 13. artilerijskega polka. Komanda XI. armadnega zbora poroča, da imajo vojaške patrolje, ki patroljirajo po poljskih poteh, pravico aretacije civilnih oseb (vojska je v celoti dobila to pravico šele 19. I. 1942, ko je bilo v Ljubljanski pokrajini uvedeno izredno stanje).
  29. Izide sedemindvajseta številka Slovenskega poročevalca. Italijanske oblasti izdajo ukrepe zaradi napovedane demonstracije 1. XII. 1941.
  30. Na kolodvoru je bila najdena zažigalna steklenica.

Novembra sta izšli 1. in 2. številka »Mlade Slovenije«.

Novembra napiše na pobudo Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet bivši komandant Kamniškega bataljona dr. Marijan Dermastia-Urban »Kratek tečaj za partizanske poveljnike«.

(Delo pa je izšlo šele v začetku 1942. leta.)

Konec novembra izide 2. številka »Osvobodilne fronte«.

December:

1. Proslava 1. decembra. Ljubljanske ulice so bile posute z narodnimi zastavicami, na zidovih pa narisani znaki OF — Triglav s črpama OF. Med 7. in 8. uro zvečer so bile ceste in javni lokali povsem prazni. Ljubljanski srednješolci so proslavili 1. december med poukom, stoje, s petminutnim molkom.

Ob 19. uri je bila eksplozija v bližini Mayerjeve palače (današnja veleblagovnica Tromostje). Ob tej eksploziji so začeli Italijani streljati, ubili so trgovca Viktorja Medena in industrijalca Jakoba Jana, težko ranili pa uradnika Slavka Gričarja.

Ob 19. uri eksplodira bomba pri Čevljarskem mostu v Ljubljani. Isti dan izobešena zastava z rdečo zvezdo na Ižanski cesti, druga pa v Langusovi ulici.
4. Na Vodnikovih cesti likvidiran gestapovski agent Emer Fanouš.
- 4./5. Napad na železniški most čez Ljubljano pri postaji Preserje.
5. Izide 28. številka Slovenskega poročevalca.

Ob 21. uri so pri vhodu v Kemično tovarno neznanči vrgli ročno bombo proti odhajajočemu direktorju Valenčaku.
6. Člani Narodne zaščite so v Saturnusu zažgali vagon materiala, določenega za izvoz iz Ljubljane.

9. Ustreljen partizanski komandant Jože Mihelčič. To je bila prva smrtna obsodba vojaškega vojnega sodišča.

Izide 29. številka Slovenskega poročevalca.

10. Italijanski policiji je uspelo zaradi izdajstva ujete kurirke aretirati Toneta Tomšiča, Miho Marinka, Vido Tomšičevo in Pepco Kardeljevo.

11. Justificiran socialdemokrat in italijanski eksponent Vinko Vrankar.

13. Slovenski poročevalec objavlja odprto pismo Športnega odbora OF, v katerem opozarja športno mladino, da poskušajo Italijani športno gibanje fašizirati in ga vključiti v CONI (Comitato Nazionale Italiano).

Slovenski poročevalec objavlja odprto pismo ravnateljem srednjih ter njim sorodnih šol in jih opozarja, da so s svojim zadržanjem okrog narodnih praznikov 29. X. in 1. XII. in s svojim zadržanjem v zadevi rimskega pozdrava ter vpisa v GILL nekateri ravnatelji pokazali vnemo, ki je izrazito protinarodna.

14. Sabotaža v Kemični tovarni. Pokvarjen je bil del strojev, škode je bilo 1.000.000 lir, razstreljenih so bili 3 motorji.

Na cesti, ki pelje na Orle, je bil ob 20. uri ustreljen študent Dalibor Baloh, ker se ni ustavil na poziv italijanske patrolje.

15. Izide trideseta številka Slovenskega poročevalca.

Sredi decembra izide tretja številka »Osvobodilne fronte«.

18. Pri bežigrasjski gimnaziji eksplodirala petarda.

20. V prostoru fašistične mladinske organizacije sta bili vrženi jugoslovanski bombi.

22. Italijani so pri Strahomeru v bližini Tomišlja ustrelili Ljuba Šercerja, Ivana Verbiča, Valentina Kariša, Rada Kogoja, Karla Kranjca in Ignaca Zagarja.

23. Izide enaintrideseta številka Slovenskega poročevalca.

24. Najdeni so bili letaki v izmeri 17 × 20 cm.

26. Ob 19.30 je bila vržena bomba v gostilno na Tržaški cesti, kjer so bili italijanski agenti.

V Dravljah so bili razoroženi trije italijanski vojaki. Zaplenjene so bile tri puške in šestdeset nabojev.

27. Franc Potočnik poskuša iz bolnice rešiti 12 oseb, ki so bile pod stražo. Akcija mu ne uspe, razorožila sta ga policist Oven in italijanski karabinjer.

30. Izide dvaintrideseta številka Slovenskega poročevalca.

IOOF objavlja v Slovenskem poročevalcu letak z naslovom »Slovenci«, v katerem pravi, da »dan 3. januarja 1942 odreja OF slovenskega naroda za dan spomina na žrtve, ki so med letom 1941 padle v borbi za svobodo slovenskega naroda. Spominjali pa se bomo tega dne tudi vseh Slovencev, ki jih mučijo po ječah, koncentracijskih taborišč ter vseh onih Slovencev, ki so bili pregnani z rodne zemlje«.

Slovenski poročevalec javlja, da sta bila na Ježici ustreljena kriminalna tipa Ludvik in Cveto Hvastja, ki sta izsiljevala denar v imenu OF.

Decembra izide tretja številka »Mlada Slovenija«.